

зоды, зодуна): salamandra cu gelul ei rece stinge focul, Hercules a ucis **Hydra** din Lernea, care impunea frica locuitorilor, lucru asemănător cu fiara nevăzută din lacul Loh-Ness. Dacă ne referim numai la formele substantivale, apoi din cele mai vechi timpuri în limbă se folosesc cuvintele: *udeală* - îndeosebi pentru consemnarea stării de umezeală a solului, *udat* și *udătură* - pentru procesul de irigare a plantelor, dar *udătură* înseamnă și suplinirea cu lichide a apei în organism. Eliminarea prin piele a apei din organism se numește *asudare, asudat* (verb. **a asuda**), iar lichidul- *sudoare*- direct din hydor, cu trecerea aspirației în „s”.

Un termen aparte îl constituie *hydropiper* (chiperiul de baltă), care este alcătuit din ambele cuvinte: *hydor* și *pyros (piperos)*. Mulțimea de cuvinte în limba noastră, care îmbrățișază o semantică largă constituie un argument în plus, că acești termeni au originea lor nu în împrumuturi, dar în izvorul limbii străbune a geto-dacilor.

PEDRO CUBERO SEBASTIAN (1645 - ca 1696)
UN CĂLĂTOR SPANIOL LA MOSCOVA
ÎNSOȚIT DE NICOLAE MILESCU SPĂTARUL

Ștefan LUPAN
Doctor în filosofie

În anul 1997, la conferința bianuală închinată activității cărturarului și diplomatului Nicolae Milescu Spătarul organizată la Academia de Științe a Republicii Moldova cu titlul «Lecturi Milesciene», cercetătoarea română stabilită cu traiul în Spania E.Popeangă-Chelaru 1 pentru cititorul nostru pentru prima dată a scos din neant persoana călătorului iezuit **Pedro Cubero Sebastian**, care în lucrările sale, rezultate din călătoriile în diferite părți ale lumii pentru a face cunoștință cu poparele „barbare”, cu credințele, riturile și ceremoniile, cu alte evenimente demne de memorizat, a fost și la Moscova 2, unde în timpul audienței la țarul Alexei Mihailovici traducător i-a fost „*Espartario de nación valaco*”, despre care a aflat, că țarul l-a însărcinat să facă călătoria cu misiune diplomatică în China. Probabil din spusele proaspete ale lui Nicolae Milescu, Cubero scrie:

„...ed Ducado de Siveria, por donde desde la ciudad de Moscova se va a la gran China por tierra en breve espacio de tiempo”. (Ducatul Siberiei, prin care de la Moscova se (poate) ajunge pe uscat în scurt timp până la marea împărăție a Chinei).

Din mărturiile lui Cubero se vede, că mult timp i-a acordat Nicolae Milescu, deși era foarte ocupat cu pegătirea de plecare, cunoscându-se reciproc, și călătorul spaniol chiar socoate important să noteze observația, că Nicolae avea semn la nasul, care i-a fost scurtat, că, fiind în Transilvania, a trădat cauza prințului său. Pedro Cubero Sebastian ne relatează, că era în Moscova în timpul plecării lui N.Milescu spre Siberia și China, adică de la începutul lui decembrie 1674, rămânând în oraș și după plecarea lui N.Milescu, - la începutul lunii martie 1675, deși nu este nici o încercare de a preciza datele când N.Milescu a pornit din Moscova, când a ajuns la Vologda, unde avea să pună în ordine treburile de la moșia sa, cum a mers spre Ural, căci de la 2 mai 1675 el duce zilnic înscrisurile de când ieșea din capitala Siberiei Tobolesc.

Pedro Cubero Sebastian s-a născut în Spania în orașelul El Frasno (alias Fresno) în apropiere de Calatayud, în regatul Aragon în 1645. studiile primare, apoi filosofice le a făcut la Zaragoza, unde dascăl i-a fost filosoful doctor Vicente Navarrete, apoi la Universitatea din Salamanca studiază teologia și jurisprudența. Profesor de teologie i-a fost părintele Godoy. După terminarea studiilor el este ales canonic la Tarazona, unde primește acordul prelaților și este trimis la Roma, unde Congregația de Propagandă a credinței (Propaganda Fide) în 1671 i-a conferit titlul de predicator apostolic cu autorizația de a propaga credința catolică în Asia și Indiile orientale. În 1670, când Nicolae Milescu a luat decizia să treacă în serviciul țarului rus, Cubero, care avea 25 de ani, era predicator în Ungaria, pentru care oștile împăratului Leopold I duceau război împotriva cucetorilor turci, iar Pedro Cubero va descrie acest război. În 1674 îl vedem îndreptându-se prin Ungaria și Polonia spre Rusia 3. Până în 1679 Pedro Cubero Sebastian a călătorit prin multe orașe și țări de pe glob. A fost la Roma, Veneția, Viena, Bistrița, Alba Julia, Varșovia, Constantinopol, Astrahan, Isphahan, Șiraz, Surat, Malaca, Goa, Manila, dar și peste ocean - în Mexico și în Cuba. Impresiile sale din călătorii Cubero le a descris în Formă de zilnic în lucrarea „*Peregrinación del mundo*”, publicată în 1680 la Madrid. 4 Întorcându-se în Spania, la Cadiz, când scoțienii au înaintat spre oraș și s-au întărit pe malul râului Dariel, Pedro decide să rămână pe câteva luni, lucrând ca sanitar în spitale. Tot în 1680 la Madrid este tipărită lucrarea „*Breve relación de la peregrinación que la heco de la mayor parte del mundo Don Pedro Cubero Sebastián*” Madrid: Juan Garcia Infancón, 1680. Și iarăși la Madrid în 1680 apare lucrarea „*Breve relación de la peregrinación que la heco... con las cosas mas singulares que le han sucedido...Lugar y Fecha: Madrid, 1680.*”

A doua ediție a lucrării „*Peregrinación del mundo*” a apărut în redacție amplificată la Neapole în 1682, tipărită de Carlo Porcile -([14], 451 [4] pag).

În 1683 este tipărită lucrarea în traducere italiană „*Peregrinazione del Mondo*”, por il sigo Don Francesco Antonio de la Serna y Molina. Neapole: Carlo Porcile, 1683. Același Don Francesco Antonio de la Serna a tradus-o în dialectul

toscan „*Descripción general del Mundo y notables sucessos..*”. executată de tipograful Salvador Castaldo (Casaldo?), Neapole, 1684, 446 pag.

În 1688 la Zaragoza e tipărită a treia ediție, „*Peregrinación del mundo*” de tipograful Pasquale Bueno. (-[18], 288pag), un exemplar al cărei se găsea în Biblioteca Imperială din Peterburg.

Încă o carte editată la Roma cu conținut contra islamului, învățaturii Coranului și a lui Mahomet i-a fost dedicată papei Inocentiu XI, dar mai mult nu se cunoaște nimica, presupunându-se să fi fost un scurt extras din „*Peregrinación del mundo*”a lui Pedro Cubero Sebastian.

În altă lucrare „*Segunda peregrinación*”, tipărită la Valencia de tipograful Haime de Bordasar în 1697 (-[8] 175 pag) Pedro Cubero descrie războiul din Ungaria contra turcilor, asediul orașului Buda, precum și evenimentele revoluționare din Anglia, 1688 cu detronarea lui Jacob II.

În 1697 la Valencia tipograful Vincente Cabrera retipărește ediția de la Neapole 1684 „*Descripción general del Mundo y notables sucessos que han sucedido en el: con la armonia de sus tempos, ritos, ceremonias, costumbres y trages de sus naciones, y varones ilustres que en ha avido..*”. (-[14], 342pag.). Tot această ediție este petipărită la Madrid în 1739.

În privința decesului lui Pedro Cubero Sebastian data este cu aproximație, dar s-a găsit, că la 2 septembrie, 1699 guvernatorul, marchizul Villadarias, căpitan general al Seuti a iscălit permisul pentru „ a-l transporta în Spania pe Don Pedro Cubero Sebastian”, probabil, bolnav.

Referitor la diferența de date, trebuie de notat, că în broșura scrisă în stihuri și proză „*Porfiado sitio del Mequines adusto sobre la plaza de Seuta...*” (-[16], 35 pag.) este iscălitura autorului Pedro Cubero la p.16, undese menționează, că regele Carol II al Spaniei a murit, de unde rezultă, că textul a fost scris după noiembrie 1700. O altă ediție a acestei lucrări „*Porfiado sitio del Mequines adusto sobre la plaza de Seuta...*”(-[8f], 18f). în 4° fără loc, dată și numele tipografului arată, ca autorul mai era în viață după 1696. Această lucrare a mai fost editată în secXVIII pe 50 de pagini. Rămâne să ne exprimăm regretul, că atâtea veacuri nu am putut să cunoaștem operele de mare anvergură a unui călător, care l-a cunoscut pe marele nostru înaintaș Nicolae Milescu Spătarul. Cercetarea bibliografică înfățișată aici ne ajută să precizăm, că moartea lui Pedro Cubero Sebastian a avut să se întâmple nu în 1696, dar la sfârșitul anului 1700 - începutul anului 1701.

1. E.Popeangă-Chelaru. Un călător spaniol despre N.Milescu. În Nicolae Milescu Spătaru și istoria culturii. Chișinău, CIVITAS, 1998, p.49-53.

2. Aproape toate soliile diplomatice în această perioadă 1672 - 1700 erau întâlnite și însoțite încă de la hotarele Moscovei și până la Kremlin de Nicolae Milescu ca interpret al Departamentului soliilor. Și în cazul lui Cubero a venit N.Milescu cu o sanie mare, împodobită frumos, cu un cal alb și cu alaiul de

„nemți” din slobozia de pe „Cucui” o colină în oraș numită încă de valahi - **cucui**, iar mai târziu tradusă de ruși – **șiș**. Se foloseau ambele cuvinte, care indicau locul destinat comunității europene de oameni de afaceri – ШИШ на кокуй.

3. Calea spre Moscova în multe coincide cu cea parcursă de Nicolae Milescu din Adrianopol spre Italia, apoi prin Ungaria și Polonia, Smolenesc, Cașin. Și aceasta nu pentru că drumul trecea prin țările cu credință catolică, dar din cauza primejdiilor la care riscau prin Moldova și Ucraina unde era mereu stare de război.

4. Ediția aceasta e reprodusă în 1993 la Madrid.

Ediții ale operelor lui Pedro Cubero Sebastian

Pedro Cubero Sebastian („*Peregrinación del mundo*”), Las cosas mas singulares que le han sucedido y visto entre tan barbaras naciones, ni religion, ritos, ceremonias y otras cosas memorables y curiosas que ha podido Inquirir con el vilaje por tierra desde Espagna hasta las Indias Orientales. Madrid, Juan Garcia Infancón, **1680.-351pag.** dedic. lui Carol II.

Pedro Cubero Sebastian „*Breve relación de la peregrinación que la heco de la mayor parte del mundo Don Pedro Cubero Sebastian*” Madrid: Juan Garcia Infancón, **1680**.

Pedro Cubero Sebastian „*Breve relación de la peregrinación que la heco... con las cosas mas singulares que le han sucedido...*” Lugar y Fecha: Madrid, **1680**. Conține: "Breve Descripción de la Monarquía de la Gran China, dividida en quinze Provincias, ò Reynos, sacada de los libros chinos, y del Mapa de ella" Pedro Cubero Sebastian „*Peregrinación del mundo*” în redacție amplificată , Neapole, Carlo Porcile **1682**, -([14], 451, [4] pag). ed.II.

Pedro Cubero Sebastian traducere italiană „*Peregrinazione del Mondo*”, por il sigo Don Francesco Antonio de la Serna y Molina. Neapole: Carlo Porcile, **1683**.

Peregrinación del mundo del doctor D. Pedro Cubero Sebastian, Predicador Apostolico, en Nápoles, por Carlos Porsile **1684**. -451 pp., casi 100 más que la primera edición española.

Pedro Cubero Sebastian „*Descripción general del Mundo y notables sucessos..*”. Trad. în dialectul toscan de Don Francesco Antonio de la Serna. Neapole, Salvador Castaldo (Casaldo?), **1684**, -446 pag.

Pedro Cubero Sebastian traducere italiană „*Peregrinazione del Mondo*”, por il sigo Don Francesco Antonio de la Serna y Molina. Neapole: Carlo Porcile, **1685**.

Pedro Cubero Sebastian „*Peregrinación del mundo*” Las cosas mas singulares que le han sucedido y visto entre tan barbaras naciones, ni religion, ritos, ceremonias y otras cosas memorables y curiosas que ha podido Inquirir con el vilaje por tierra desde Espagna hasta las Indias Orientales. Zaragoza: Pasquale Bueno, **1688**. ed.III-[18], 288pag, Altã ed. Madrid, **1688**.

Încă o carte editată la Roma cu conținut contra islamului, învățaturii Coranului și a lui Mahomet i-a fost dedicată papei Inocentiu XI, dar mai mult nu se cunoaște nimica, presupunându-se să fi fost un scurt extras din „*Peregrinación del mundo*”a lui Pedro Cubero Sebastian.

Pedro Cubero Sebastian *Segunda peregrinación de don Pedro Cubero Sebastián, misionero apostólico de Asia y Confesor General Apostólico de los Ejércitos del Augustísimo Señor Emperador contra el Turco en Vngria ...*, Valencia: Haime de Bordasar, **1697**, -[8] 175 pag.

Pedro Cubero Sebastian „*Descripción general del Mundo y notables sucessos que han sucedido en el: con la armonia de sus tempos, ritos, ceremonias, costumbres y trages de sus naciones, y varones ilustres que en ha avido..*”. Valencia: Vincente Cabrera, **1697** -[14],342pag. (Retipăr. Ed. de la Neapole 1684).

Tot această ediție este petipărită la Madrid **1739**.

«Epítome de los arduos viajes que ha hecho el doctor P. Cubero Sebastián en las cuatro partes del mundo: Asia, Africa, América y Europa: con las cosas más memorables que ha podido inquirir» Cádiz, Cristobal de Requeni, **1700**. -[16] + 112pag. Include: («Valor heroyco con que se portó la nación española contra los bárbaros agarenos de la Mauritanea Tinguintanea en la interpresa de la Lengua de Sierpe en la gran Fortaleza de Seyta, el día del grande Apóstol y patrón de España Santiago, a veinte y cinco de julio de 1699»)

Peregrinación de la mayor parte del mundo. Tipografía de la Revista de Archivos, Madrid, 275 pp. (**1943**): Peregrinación del mundo. Atlas, Madrid, -174 pp.

SEMNIȚAȚIA RECIPIENTULUI ÎN PROCESUL ARGUMENTĂRII

Vasile GUȚU, doctor, conferențiar universitar
Institutul de Relații Internaționale de Stat din Moldova

În procesul evoluției teoriei argumentării totdeauna s-a pus accentul pe activitatea numai a unui singur subiect – a argumentatorului. În procesul acestei activități, bineînțeles că argumentatorul trebuie să ia în considerație și trăsăturile celeilalte părți a recipientului. Este absolut imposibil de vorbit despre rezultatele unei argumentări fără a face referință la recipient. Semnificația recipientului nu se limitează la o percepere pasivă a textului argumentativ. Rezultatele unei percepții și aprecieri a argumentației sunt exprimate de recipient în acțiunile sale, inclusiv și în comunicarea verbală. Ponderea rolului recipientului i-a